

Editörden/Editorial

Planlama Dergisi'nin 2025 yılı üçüncü ve son sayısı sizlerle buluşmaktan büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Bu sayımızda, planlama disiplininin güncel tartışmalarını farklı ölçeklerde ve çeşitli kuramsal yaklaşımlarla ele alan altı araştırma makalesi, iki derleme makalesi, bir görüş yazısı ile bir değerlendirme yazısından oluşan zengin bir içerik sunuyoruz.

Bu sayıyla birlikte Planlama Dergisi'nin kapak tasarımında da bir yenilenmeye gidiyoruz. 2015 yılından bu yana dergimizin kimliğinin parçası hâline gelen kapak tasarımını, planlamayı merkeze alan bir yaklaşımla yeniden ele aldık. Hem geçmişle kurduğu sürekliliği koruyan hem de geleceğe yönelik daha belirgin ve kararlı bir ifade taşıyan bu yeni tasarım için Furkan Türk'e çok teşekkür ediyoruz.

Sayının ilk araştırma makalesi, İstanbul'da sürdürülebilir erişilebilirlik yaklaşımını toplu taşıma sistemi üzerinden ele almakta; 2022 mevcut durumu ile 2040 ulaşım yatırımları senaryosunu karşılaştırarak kentsel erişilebilirliğin mekânsal adalet boyutunu tartışmaktadır. İkinci çalışma, Antalya Nekropol Müzesi açık alanını mekân dizim analizleri ve yaya sayımlarıyla inceleyerek, kent merkezindeki önemli kültürel bir düğüm noktasının neden canlı bir kamusal mekâna dönüşemediğini sorgulamakta ve bu dönüşümü mümkün kılacak tasarım ilkeleri önermektedir.

Üçüncü araştırma makalesi, Türkiye'de kentsel sit alanlarının çevrelerinde üretilen plan kararlarını karşılaştırmalı biçimde irdelerek, nüfus ve planlama baskılarının arttığı büyük yerleşimlerde tarihî dokuya ilişkin hassasiyetin nasıl zayıfladığını ortaya koymakta ve bütünleşik planlama yaklaşımına yönelik çerçeve politikalar geliştirmektedir. Dördüncü çalışma, 6 Şubat 2023 depremlerinin hemen ardından sosyal medyada paylaşılan coğrafi konumlu tweet'leri analiz ederek, afet sonrası dönemde kentsel planlama mesleğinin toplumsal meşruiyetinin nasıl tartışıldığını, kamuoyunun beklenti ve eleştirilerinin hangi temalar etrafında şekillendiğini incelemektedir.

Beşinci araştırma makalesi, Bitlis Çarşısı'nda yürütülen dönüşüm ve restorasyon süreçlerinin kullanıcı deneyimleri üzerindeki etkilerini fenomenolojik bir bakışla tartışmakta; mekânsal içselliğin yıkımı, aid-iyetin çözülmesi ve "detournement" kavramı arasındaki ilişkiyi özgün bir çerçevede yorumlamaktadır. Altıncı araştırma makalesi ise afet sonrası kentleşmeye yönelik "Umutun Altyapıları" adını taşıyan kuramsal bir model önererek; prekarite, radikal empati ve kolektif umut kavramlarını mekânsal üretim, toplumsal dayanıklılık ve planlama pratikleriyle ilişkilendiren bütüncül bir teorik mimari sunmaktadır.

Bu sayının derleme makalelerinden ilki, barınmanın tarihsel evrimini sistematik literatür taramasıyla incelemekte; yerleşikliğe geçişten güncel iklim ve enerji krizlerine uzanan beş temel kırılma noktasını disiplinler arası bir çerçeveye tartışmaktadır. İkinci derleme makalesi ise kentten kıra göç eden bireylerin konut, istihdam ve uyum süreçlerini 154 akademik yayın üzerinden analiz ederek; kırsal alanlara yönelen yeni göç dalgalarının çok yönlü sosyal ve mekânsal dinamiklerini kapsamlı biçimde değerlendirmektedir.

Görüş yazısı, şehir planlamayı "direniş" üzerinden yeniden düşünmeyi önererek; kent hakkı, kolektif hafıza, mesleki dayanışma ve kamusal sorumluluk kavramlarını Lefebvre'in kuramsal çerçevesiyle buluşturan güçlü bir değerlendirme sunmaktadır. Yazı, meslek odaları, yurttaş inisiyatifleri ve yerel mücadelelerin kesiştiği tarihsel deneyim üzerinden planlamanın politik niteliğini tartışmaya açarken, aynı zamanda bugün tutuklu bulunan meslektaşlarımızın temsil ettikleri kamusal sorumluluğun ve dayanışma pratiğinin bu tarihsel çizginin bir parçası olduğunu da hatırlatmaktadır. Bu çerçevede çalışma, planlama mesleğinin teknik bir faaliyetten çok daha fazlasını ifade ettiğini; kamu yararını savunma sorumluluğunun kimi zaman ağır bedellerle sınanan bir mücadele pratiğine dönüştüğünü vurgulamaktadır.

Sayıya eşlik eden değerlendirme yazısı ise akademik makale yazım sürecine ilişkin editöryal bir perspektif sunmakta; Planlama Dergisi'nin yayın pratiğinde sık karşılaşılan sorunlar üzerinden araştırma sorusunun netliği, kuramsal çerçevenin tutarlılığı, yöntemsel seçimlerin gerekçelendirilmesi ve makale kurgusunun analitik gücü gibi kritik noktalara dair kısa ama yol gösterici notlar paylaşmaktadır.

Bu sayıda bir araya gelen çalışmaların planlama disiplininin hem kuramsal derinliğine hem de uygulama alanındaki çeşitliliğine katkıda bulunacağına inanıyoruz. Yılın bu son sayısını sunarken, planlama alanındaki ortak üretim çabalarına destek veren tüm okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize teşekkür ediyor; 2026 yılının kentlerimiz ve disiplinimiz için daha adil, daha kapsayıcı ve daha umut verici tartışmalara zemin oluşturmasını diliyoruz.

Keyifli okumalar.

Yayın Kurulu

